

ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ПРИВАТНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ
ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ
У СОЦІАЛЬНІЙ ДЕРЖАВІ**

Монографія

Ірпінь
2023

УДК 342.4
ББК 67.400
П 75

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Державного податкового університету
(протокол № 7 від 26 січня 2023 р.)*

Рецензенти:

Гринько Світлана Дмитрівна, д-ка юрид. наук, професорка, заслужена юристка України, завідувачка кафедри цивільного права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова;

Шишка Роман Богданович, д-р юрид. наук, професор, академік Національної академії наук вищої освіти України, професор кафедри адміністративного права, інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін Київського університету інтелектуальної власності та права НУ «Одеська юридична академія»;

Рябченко Олена Петрівна, д-ка юрид. наук, професорка, завідувачка кафедри адміністративного права, процесу та митної безпеки Державного податкового університету.

П 75 **Приватно-правові засади захисту прав людини у соціальній державі** : монографія / за заг. ред. І. В. Чеховської. – Ірпінь : Державний податковий університет, 2023. – 566 с. ISBN 978-966-337-679-0

У монографії здійснено аналіз теоретико-правових засад захисту прав людини у соціальній державі. Зосереджено увагу на понятійно-категоріальному апараті, механізмі приватно-правового захисту прав людини, міжнародному та зарубіжному досвіді захисту таких прав. Акцентовано увагу на особливостях окремих форм захисту прав людини у соціальній державі, проаналізовано судову практику, неюрисдикційні форми захисту, самозахист, договірні форми захисту прав та законних інтересів людини і громадянина. Визначено гарантії та способи захисту прав людини в окремих сферах правовідносин: соціального забезпечення, у сфері інтелектуальної власності, житлової сфері, захисту прав споживачів. Проаналізовано здійснення права на захист учасниками сімейних відносин, визначено окремі аспекти нотаріального та судового захисту спадкових прав громадян. Досліджено систему гарантій захисту прав людини у приватних відносинах, що виникають у зв'язку з наданням медичних послуг.

Призначений для здобувачів вищої освіти, викладачів, аспірантів, докторантів, практичних працівників, працівників судових органів, третейських суддів, адвокатів, нотаріусів, а також усіх, хто досліджує приватно-правові засади захисту прав людини у соціальній державі.

УДК 342.4
ББК 67.400

© Амеліна А., Аврамова О., Боднарчук О. та ін., 2023
ISBN 978-966-337-679-0 © Державний податковий університет, 2023

СПИСОК АВТОРІВ

Анна АМЕЛІНА

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри приватного права
Навчально-наукового інституту права
Державного податкового університету (м. Ірпінь)
(підрозділ 1.1; 1.4)

Amelina, Anna

Candidate of Juridical Sciences (PhD), Docent,
Associate Professor at the Department of Private Law
Educational and Scientific Institute of Law
State Tax University (Irpin)
<https://orcid.org/0000-0002-7148-3586>

Ольга АВРАМОВА

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права та процесу
Харківського національного університету внутрішніх справ
(підрозділ 3.3)

Avramova, Olha

Candidate of Juridical Sciences (PhD), Docent,
Associate Professor at the Department of
Civil Law and Proceedings
Kharkiv National University of Internal Affairs
<https://orcid.org/0000-0002-1941-9894>

Олег БОДНАРЧУК

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри приватного права
Навчально-наукового інституту права
Державного податкового університету (м. Ірпінь)
(підрозділ 3.1)

Bodnarchuk, Oleh

Doctor of Law, Professor,
Professor at the Department of Private Law
Educational and Scientific Institute of Law
of State Tax University (Irpin)
<https://orcid.org/0000-0002-3211-1843>

Сергій ДЯЧЕНКО

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри приватного права
Навчально-наукового інституту права
Державного податкового університету (м. Ірпінь)
(підрозділ 2.1)

Diachenko, Serhii

Candidate of Juridical Sciences (PhD), Docent,
Associate Professor at the Department of Private Law
Educational and Scientific Institute of Law
of State Tax University (Irpin)
<https://orcid.org/0000-0002-0104-2769>

Олена КОСТЮЧЕНКО

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри приватного права
Навчально-наукового інституту права
Державного податкового університету (м. Ірпінь)
(підрозділ 2.4)

Kostiuchenko, Olena

Doctor of Law, Professor,
Professor at the Department of Private Law
Educational and Scientific Institute of Law
of State Tax University (Irpin)
<https://0000-0002-8244-3563>

Наталія ЛАГОВСЬКА

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри приватного права
Навчально-наукового інституту права
Державного податкового університету (м. Ірпінь)
(підрозділ 3.5)

Lagovska, Natalia

Candidate of Juridical Sciences (PhD), Docent,
Associate Professor at the Department of Private Law
Educational and Scientific Institute of Law
of State Tax University (Irpin)
<https://orcid.org/0000-0002-1732-2351>

Любов МЕНІВ

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри приватного права
Навчально-наукового інституту права
Державного податкового університету (м. Ірпінь)
(підрозділ 3.6)

Meniv, Lyubov

Candidate of Juridical Sciences (PhD), Docent,
Associate Professor at the Department of Private Law
Educational and Scientific Institute of Law
of State Tax University (Irpin)
<https://orcid.org/0000-0003-4491-3218>

Олена МИНЮК

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри приватного права
Навчально-наукового інституту права
Державного податкового університету (м. Ірпінь)
(підрозділ 1.3)

Myzniuk, Olena

Candidate of Juridical Sciences (PhD), Docent,
Associate Professor at the Department of Private Law
Educational and Scientific Institute of Law
of State Tax University (Irpin)
<https://orcid.org/0000-0002-4524-7010>

Вікторія МИКОЛАСЦЬ

Доктор юридичних наук, доцент
кафедри приватного права
Навчально-наукового інституту права
Державного податкового університету (м. Ірпінь)
(підрозділ 3.2)

Mykolaiets, Viktoriia

Doctor of Law,
Associate Professor at the Department of Private Law
Educational and Scientific Institute of Law
of State Tax University (Irpin)
<https://orcid.org/0000-0002-2346-3994>

Альона МЛЕВСЬКА

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри приватного права
Навчально-наукового інституту права
Державного податкового університету (м. Ірпінь)
(підрозділ 3.5)

Milevska, Alona

Candidate of Juridical Sciences (PhD), Docent,
Associate Professor at the Department of Private Law
Educational and Scientific Institute of Law
of State Tax University (Irpin)
<https://orcid.org/0000-0003-1876-1636>

Оксана ОБРИВКІНА

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри приватного права
Навчально-наукового інституту права
Державного податкового університету (м. Ірпінь)
(підрозділ 2.3)

Obryvkina, Oksana

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Associate Professor at the Department of Private Law
Educational and Scientific Institute of Law
of State Tax University (Irpin)
<https://orcid.org/0000-0002-8768-7778>

Юрій РЯБЧЕНКО

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри приватного права
Навчально-наукового інституту права
Державного податкового університету (м. Ірпінь)
(підрозділ 1.1; 2.1)

Riabchenko, Yurii

Doctor of Law, Professor,
Professor at the Department of Private Law
Educational and Scientific Institute of Law
of State Tax University (Irpin)
<https://orcid.org/0000-0002-1328-700X>

Людмила САМЛІК

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри приватного права
Навчально-наукового інституту права
Державного податкового університету (м. Ірпінь)
(підрозділ 3.4; 3.7)

Samilyk, Liudmyla

Candidate of Juridical Sciences (PhD), Docent,
Associate Professor at the Department of Private Law
Educational and Scientific Institute of Law
of State Tax University (Irpin)
<https://orcid.org/0000-0002-8912-9147>

Владислав ТЕРЕМЕЦЬКИЙ

доктор юридичних наук, професор,
провідний науковий співробітник
Науково-дослідного інституту приватного
права і підприємництва імені академіка
Ф. Г. Бурчака НАПрН України (м. Київ);
завідувач кафедри конституційного, адміністративного
та фінансового права Академії праці, соціальних відносин і
туризму (м. Київ)
(підрозділ 3.3; 3.7)

Teremetskyi, Vladyslav

Doctor of Law, Professor, Leading Researcher,
Academician F.H. Burchak Scientific Research
Institute of Private Law and Entrepreneurship
of the NALS of Ukraine (Kyiv);
Professor of the Department of Constitutional,
Administrative and Financial Law,
Academy of Labour, Social Relations and
Tourism (Kyiv)
<https://orcid.org/0000-0002-2667-5167>

Ірина ЧЕХОВСЬКА

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри приватного права
Навчально-наукового інституту права
Державного податкового університету (м. Ірпінь)
(підрозділ 1.2; 3.1; 3.4; 3.7; висновки)

Chekhovska, Iryna

Doctor of Law, Professor, Leading Researcher,
Head of the Department of Private Law
Educational and Scientific Institute of Law
of State Tax University (Irpin)
<https://orcid.org/0000-0002-7030-2456>

Тетяна ОГНЕВ'ЮК

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри приватного права
Навчально-наукового інституту права
Державного податкового університету (м. Ірпінь)
(підрозділ 2.2)

Ohneviuk, Tetiana

Candidate of Juridical Sciences (PhD),
Associate Professor at the Department of Private Law
Educational and Scientific Institute of Law
of State Tax University (Irpin)
<https://orcid.org/0000-0002-2555-7791>

ЗМІСТ

ВСТУП	11
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ У СОЦІАЛЬНІЙ ДЕРЖАВІ ЗАСОБАМИ ПРИВАТНОГО ПРАВА	13
1.1. Поняття та система приватно-правового захисту прав людини у соціальній державі	13
1.2. Механізм приватно-правового захисту прав людини у соціальній державі	55
1.3. Захист цивільних прав та інтересів людини: міжнародний досвід.....	87
1.4. Зарубіжний досвід приватно-правового захисту прав людини	114
РОЗДІЛ 2. РОЗВИТОК ОКРЕМИХ ФОРМ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ У СОЦІАЛЬНІЙ ДЕРЖАВІ	128
2.1. Судова форма захисту прав людини у соціальній державі. Судова практика	128
2.2. Стан та перспективи розвитку неюрисдикційних форм захисту прав людини в Україні	168
2.3. Розвиток самозахисту як форми захисту прав людини.....	183
2.4. Договірні форми захисту прав та законних інтересів людини і громадянина.....	212
РОЗДІЛ 3. ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В ОКРЕМИХ СФЕРАХ ПРАВОВІДНОСИН	234
3.1. Способи захисту прав людини у сфері соціального забезпечення	234
3.2. Способи захисту прав людини у сфері інтелектуальної власності.....	276
3.3. Захист прав людини у житловій сфері.....	324
3.4. Здійснення права на захист учасниками сімейних відносин	358
3.5. Окремі аспекти нотаріального та судового захисту спадкових прав громадян	399

**Приватно-правові засади
захисту прав людини у соціальній державі**

3.6. Правовідносини, які виникають у зв'язку із захистом прав споживачів	428
3.7. Система гарантій захисту прав людини у приватних відносинах, що виникають у зв'язку із наданням медичних послуг	459
ВИСНОВКИ	494
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	505

Наукове видання

Амеліна Анна Сергіївна, Аврамова Ольга Євгеніївна,
Боднарчук Олег Григорович, Дяченко Сергій Вікторович,
Костюченко Олена Євгеніївна, Лаговська Наталія Валеріївна,
Менів Любов Дмитрівна, Минюк Олена Юріївна,
Миколаєць Вікторія Анатоліївна, Мілевська Альона Олександрівна,
Обривкіна Оксана Миколаївна, Рябченко Юрій Юрійович,
Самілик Людмила Олексіївна, Теремецький Владислав Іванович,
Чеховська Ірина Василівна, Огнев'юк Тетяна Василівна

ПРИВАТНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ У СОЦІАЛЬНІЙ ДЕРЖАВІ

Монографія

Відповідальний за випуск

А. В. Лавренюк

Відповідальний редактор

М. М. Грабарчук

Редактори

*Н. І. Грицюк,
О. В. Данильчик,
Л. Б. Дьомена*

Форматування та

комп'ютерна верстка

Д. П. Завальницька

Здано до друку 30.03.2023. Формат 60×90/16
Папір офсетний № 1. Гарнітура «Times New Roman»
Друк. арк. 32.69

Тираж 300 примірників. Замовлення № 1039

Підготовлено до друку Видавничо-поліграфічним центром
Університету ДФС України
08205, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготовлювачів і
розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 7669 від 20.09.2022*